

శ్రీకలాభిలాషక కావ మాలిక. ౧౦ *

సంపాదకుడు, మారేపల్లిరామచంద్రశాస్త్రి.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

మధురామాయణము: సుందరకాండము

పాఠాయణగ్రంథము.

కుమారవిజయ గంగాపరిణయ మైరావణపరిత్యాగి

ప్రబంధకర్తయు

సి. బి. యమ్. హైస్కూలునం దాంధ్రవండితుఁడును నగు

బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశరత్తుచే

విరచితము.

విజయరామచంద్రముద్రాక్షరశాలయందు

తదగ్రంథకర్త మిత్రులకోద్ధాటున

ముద్రితము.

1913.

కృతాగ్రాహక కావ్యమాలిక.

నిత్యపోషకులు.

క్రి. శేషులైన విన్నకోట అప్పలనరసింహులు సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

మ. రా. రా. బొడ్డురామయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

ఆరుట్ల రామదాసునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

ధరాల వేంకటరమణయ్య సెట్టిగారు,
విశాఖపట్టణము.

బూరి జగన్నాథులునాయుడుగారు,
హర్ష బాదు, గంజాముజిల్లా.

నిత్యసహాయకులు.

మ. రా. రా. వరిగొండ వేంకటనరసింహముపంతులుగారు,
ములగపాక.

తిపురాన నివాసరావునాయుడుగారు,
విశాఖపట్టణము.

తోట రాజయ్య సెట్టిగారు,
సిరువంచ.

రావుబహద్దరు కేశానపల్లి నరసింహరావుపంతులు,
గారు, విశాఖపట్టణము.

సంపాదకయ పీఠిక.

మధురామాయణములోని యీ 'సుందరకాండము' మాకావ్యమాలికలోని పదవపుష్పము. పద్యకావ్యములలో రెండవది. ఇది ౧౯౧౧ సంవత్సరమున రచింపఁబడినది. పండితాభిప్రాయములవలన దీని కవితాశైలి మొదలగువానినిగూర్చి విపులముగా తెలియును. గ్రంథకర్త పీఠికలోనున్నటుల ఇది స్త్రీబాలురకు తగునటులుండును; తెలుఁగే తెలిసినవారికి పాఠాయణమునకును పనికివచ్చును.

నామిత్రులగ్రంథములు సాధ్యమగునంతవఱకు మాకావ్యమాలికలో చేర్చుట మొదటినుండియు నాసంకల్పమగుటచేతను, గ్రంథము కథారవాది సుగుణములు కలదగుటచేతను, గ్రంథకర్తగారు తామే కోరుటచేతను ఇది మాకావ్యమాలికలో చేర్చుటకు సంతోషపూర్వకముగా అంగీకరించితిని.

ఇది ఆంధ్రలోకమునకు మేలుచేసి, గ్రంథకర్తగారు తలఁచిన ఫలము కలిగించుఁగాక

ది 17-10-13,

విశాఖపట్టణము.

మ. రేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి.

పీఠిక

—*—

శ్రీయశోర్యవద్యులారా!

చ. సురలకు భోజ్యవస్తువయిఁ సూరిజనస్తవనీయ మైదిచిన్
బరగెడు చందబింబమునుఁ సైన్వీరిణులారసి యేవగింపరే
నిరుపమమైన యిక్కఁగ గణింపని యిప్పటిలోకులెవ్వరున్
నిరసనభావముంగొలువఁ నిరసయే యమ్మహోపలబ్ధికిన్.

అనియాపించి ఈమహాకావ్యము సమగ్రముగా నాడుకాండములును రచించి
సిద్ధపరిచితిని. ఇది వ్రాయుటకును ఈపేరిడుటకును ముఖ్యకారణమంతయు బాల
కాండమున విస్తరించియున్నను గొంత యిందు బొందుపరిచెద.

మధుమాసమునను, మధుబుతువునందును, రాముండు జనించుటచే మధురా
మాయణంబను నామమిడితిని. శ్రీమద్రామాయణాది రామాయణములు జటిలపా
కము గలవిగా నుండుటంజేసి మహాపండితులకుఁదక్క నెరుల కర్థగ్రాహ్యమలవ
డదని ఆయాకావ మాలయందలి సందర్భములు పోకుండ ప్రబాలురకందఱికిని
దగునటుల మిక్కిలి చిన్నపదములతో రచింపఁచితిని.

అన్నికాండములును ఒక్కపాత్రముగా ముద్రించుటకు ధనలోపముచేత, ఉ
త్కృష్టమయినదియు పారాయణోపయుక్తంబయినదియు నగుటచే, ముఖ్యులగు

మ॥ రా॥ రా॥ వాకాడ రామస్వామినాయుడుగారును,
,, కొండే వెంకటప్పారావునాయుడుగారును,
,, డబ్బూరు రామమూర్తినాయుడుగారును,
,, గురుడా లక్ష్మీనరసయ్యసెట్టిగారును,

మఱికొందఱు సహాయకులును అభిమానించుటచే నిది ప్రచురింప వీలయినందు
నవారి నందఱ కృతజ్ఞతాపూర్వకంబున నభిలషింపుచుండెద.

కొడువగ్రంథమంతయు పైకివచ్చునట్లుగా భాషాభిసూనులగువారందఱు అభి
మానింతురని ప్రార్థించుచు శాశ్వతముగానుండెడు కార్యంబులు నిర్వహించెడువా
రగుటచే మిక్కిలి విన్నవించుకొనలేదు.

ఈయుదమంబున ఎక్కువ శ్రద్ధాభక్తులను వహించి శ్రమడమస్తుకొర్చి కార్య
మునుపొందువరిచిన హరికథోపనానుండగు శ్రీ తుమ్మపాల నారాయణదాసుగా
రికి సదా కృతజ్ఞుడనై యుండెను.

మఱియు నొయ్యయ్యలారా నాచేతి కబ్బము మీచేతం జిక్కంగాన జిక్కని
శుక్కింపజూడక ప్రేమాతిశయమ్మున తప్పుట నుప్పులుగ నే గణించి గౌరవింతురని
మాతృభాషా లాఘుల నందఱు ప్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లువిధేయుడు,
బెహరా లక్ష్మీనరసయ్యశర్మ.

పండితాగిపాఠ్యములు.

ప్రసిద్ధి కా లేజి తెనుగుపండితులు ఆంధ్రవాల్మీక రామాయణకర్తలు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ వేదమూర్తులయిన వావిలకొలను సుబ్బారావుపంతులుగారు
దయచేయించియంపిన లేఖ నిందు బొందుపరచుచున్నాడ.

.....
.....
తమకుపంపిన పద్యములఁ జదివితని మిక్కిలిచక్కఁగానున్నవి. అవి మేకద్భుత
పాండిత్యము కలదనియుఁజాటించుచున్నవి. కవిత్వము సరళముగను, మధురము
గను, ధారాశుద్ధిగలవిగనున్నవి. ఇన్నిటికేని మెఱుఁగిచ్చునది రామకథ, భైరవభక్తి
చేతను, మాతృభాషారక్తి చేతను మిక్కిలి పరిశుద్ధమైన భాషయందు గ్రంథము
వ్రాసినందునకై మీరునా.....

ఇట్లులే లోకోపకారముగ నింకను కృతులురచియించి భాషావహుటి నలం
కరింతురుగాక యని-కోరెద.

ఇట్లువిన్నవించు భవద్విధేయుడు,
వా॥ సుబ్బారావు.

బ॥ కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రిగారు,
కైకలూరు, కృష్ణజిల్లా.

చ. మధుమధునోక్తిగుంభనల మాధురిమాధురి మాధురీణమా
మధురఘురామనచ్చరిత మాధ్వనిసాధ్వనిగానెఱింగిమీ
రథరమునానకుండ కుండదంతయు ముక్తివధూటికేళధా
మధురములక్ష్మీనర్సకవి మార్గమనర్గళమిందుఁ బొందుఁడి.

మ. మధురామాయణమన్న పేరఁగృతినిమ్మె సెప్పవీక్షకనం
శిథిలంబయె డు లాగునన్ బెహర లక్ష్మీనర్సయాఖ్యుండు త
తగఁధసంక్షేపమయైన యచ్యము వివిక్తంబర్థనీయంబుమీ
రధికాసక్తులరౌచు సౌసుజనులారా చూడుఁడి కబ్బమున్.

కురుగంటి సూర నారాయణశాస్త్రి,

గౌరవ్వుంటు గర్లస్పృహసూక్ష్మతాంధ్రపండితులు,

విశాఖపటణము

బ్ర॥ భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రిగారు,

విజయనగరము.

మ. బెహరాలక్ష్మీ నృసింహనత్రవికృతిఁ ఘోక్తి సందభమున్
బహుళాంధ్రామర వాగ్విశేషరచనా పాగల్భ్యమున్ సద్రసా
వహగంభీరకథా సుఖోల్లతయున్ వాక్యానుసంధానమున్
ముహురాస్వాదన యుఁజేయ మధువుప్పొంగున్ గంద్రాళికిన్.

భాగవతుల రామమూర్తిశాస్త్రి,

గౌర్నమెంటు గర్ల్స్ హైస్కూల్ సంస్కృతాంధ్రపండితులు,

విశాఖపట్టణము.

బ్ర॥ డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతిగారు,

పల్లాకిమిడి.

ఆ. గీ. వామలూరుకాని రామాభిషిక్తుండు! తరుచరుండుకాని తత్వవేద్యు
డరయ బెహర లక్ష్మీనరనయ్యయీగాధ! ముకురదృశ్యశైలముగ నెనర్చెన్.

డి॥ తమ్మయ్యసిద్ధాంతి,

పల్లాకిమిడి శ్రీరాజాస్థానపండితులు.

మ॥ మగటపల్లి బుచ్చికామకవిగారు,

విశాఖపట్టణము.

శ్రీబెహరాన్వయ ధరపాథోరాసి సంజాతపూర్ణిమా శశధరుండు
నతతనారాయణ చరణాబ్జయుగళ సంస్కరణ సమన్విత మానసుండు
నకలనత్రవిజన స్తవనీయ మహనీయ కవితాప్రభావసంకలితయశుఁడు
వినయవివేకాది విశ్రుతసుగుణౌఘసహిత లక్ష్మీనరనయ్యవిబుధుఁ
డాంధ్రమున మధురామాయణాఖ్యనలరు! గ్రంథమున్విరచించె నారవినుధాక
ర్ణావమహీధ్రితారకంబై వెలుంగ! పరమవైకుంఠసాయుజ పదవిగోరి.

క. కనుగొని మధురామాయణ! మునుబుధపుంగవులు గవులు బొందిరిమోదం
బును మృదుపదవిలసితప! ద్యనికర నిర్మాణశక్తి కరుదందిమిదిన్.

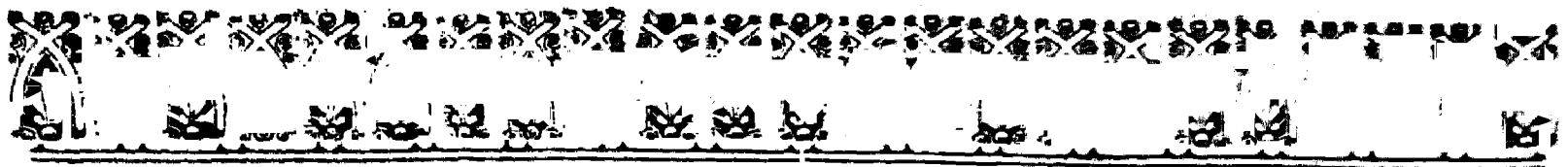
క. రామబ్రహ్మమునెదలో! వేమరుభ్యానించుకతన విరచింఁచెను
రామాఖ్యను బ్రరగెడు మధు! రామాయణమనుప్రబంధ రాజం జెల్లమిన్,

తెనుగుష్పండితులు, మగటపల్లి బుచ్చికామకవి,

ధ్యానశ్లోకములు,

వైదేహీసహితం సురదుఃఖతలే హైమేమహామంటపే | మధ్యేపుష్ప
 కమాసనే మణిమయే వీరాసనేనుస్థితం | అగ్రే వాచయన్ప్రభంజన సుతే
 తత్త్వంమునిభ్యఃపరం | వ్యాఖ్యాంతం భరతాదిభిః పరివృతం రామంభ
 శ్యామలం || వామేభూమిసుతా పురశ్చహనుమా నృశ్చాత్సుమిత్రాసుతా
 శ్చతుఃస్థా భరతశ్చ పార్శ్వదళయో ర్వాయాది కోణేషుచా సుగ్రీ
 వశ్చ విభీషణశ్చ యువరాట్ తారాసుతో జాంబవా | నృధ్యే నీలసరో
 జ కోమలరుచిం రామంభజే శ్యామలం || నమోస్తు రామాయస లక్ష్మ
 ణాయ దేవ్యైచ తస్యై జనకాత్మజాయై | నమోస్తురుద్రేంద్రీయమాని
 లేభ్యో నమోస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః ||

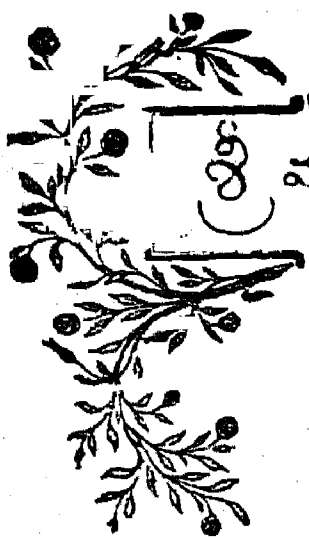

శ్రీ హయగ్రీవా యనమః.

మధురామాయణము

సుందరకాండము.

పారాయణగ్రంథము.

శ్రీ మద్విశదాబ్జాస్తర

ణా మహితగుణా నిగమగణా భరణా స

ర్వామర సన్నతచరణా

కోమల ముని హృదయసదనః ఘోటకవదనా.

1

వ. అంత మతీయు.

2

చ. అనిలజుడధిదాఁటెద భఁరాధిపుఁ గూర్చెద నీతఁదెచ్చి య
య్యినజుని మెప్పుగాంచెద భఁరించెద మిమ్ములనంచుఁ దెప్పినన్
వనచరు లాత్మసంతసిలిఁ నాసపు నిర్జరులెల్లఁ గొల్పు రీ
తినిఁ గడుభక్తి నాతని నుఁతింపుచు నిచ్చలు దీర వేడ్డుకన్.

3

చ. కనకమయాంగదంబులునుఁ గాంచన కుండలముల్గిరిటమున్
దనియ నలంకరింపఁగ నఁదాగతి పుత్రుఁడు దివ తేజుఁడై
మొనయుచు, నెక్కె నాపులు గఁపుల్ దనవెంటను రానగేంద్రమున్
జనితమణిప్రసాంద్రము వఁసన్దరుదింద్రము నమ్మహేంద్రమున్.

4

వ. ఇట్లు లమ్మహేంద్ర శైలాఠోహణంబుంజేసి యచ్చట.

5

హనుమంతుండు సముదము దాటుట.

చ. తరువులనెక్కి నత్ఫలవిఁతానము డుల్పుచుఁ బ్రరంబులున్
దొరుగఁగఁదోయుచున్ బొదలఁమారుచు దొరుచు గేలుసాచి ను
ర్భర శరభాదిజంతువులఁ బ్రాముచుఁ బాముల కోరలూడ్చుచున్
దిరిగె ననేకమార్గములఁ దెంపరియై హనుమంతుఁ డయెడన్.

6

గీ. ఖపథగోల్లేఖభంగ సంఘాతులంబు గ్రాహనక్రాంతి జలజంతు రాజితంబు
భూరినాదావరుద్ధ దిగ్భారణంబు ఛాలితాంభంబు గాంచెను సాగరంబు - 7

మ. కని దాటంగనిదెంత నాకనుచు బొంకం బంకురింపంగ రా
ముని సుగ్రీవుని నగ్నిపాయువుల సంభోనాథు నీశాన్యుభా
నునిశానాథు ధనాధినాథువిధు జిహ్వాన్విష్టు నీశాను నా
త్వ నమస్కారమొనర్చి పేరిచి జగత్పాత్రాత్మజం దుద్దతిక.

8

శా. చోరున్ రావణు బిట్టడంతునని యాస్ఫోటించి క్రేకార్చి యా
శారంధ్రంబులగల్చి పాదములు నిస్తండ్రక్రియంగూర్చి ను
ర్వారప్రక్రియ నుచిబాహువులు వక్త్రంబెత్తి లంకాపుర
ద్వారంబెంచుచు దాటె నింగికి మహేంద్రంబుర్విలోక గ్రంథకంక.

9

శా. ఆకాశాధ్వగుడైన వాయుసుతు సఖ్యంబంద సంద్రంబుమై
నాకున్తున్నుగ సంపవచ్చు నతని స్వామీరి వీక్షించినే
బోకుండడ్డగ వచ్చె రక్కసుడు నాముష్టిప్రహారంబుచే
కంగూల్చెదనంచు వేయిబడియెం బెన్తుర్చమైగప్పగక.

10

—●—హనుమంతుండు మైనాకుని గౌరవించుట—●—

వ. ఇట్లు వడిన మైనాకుండు మూర్ఖుడేలి దివా కృతి నాకసమ్మున నిలిచి - 11

క. నేమైనాకసమాఖ్యుడె భూమీధ్రువరేణుడెక సముద్ర ననుజన్
జేమము నెరుపన్వచ్చితి నీమీద స్త్రెనయనెవరు నేర్తురె హనుమా.

12

చ. అనిమటిపల్కె లోకహితుడైన రఘూద్వజు కార్యకారివై
చనియెడివాడెవేమనుదు సాగరమెల్ల దరించి పోవ యో
జనశతమయ యొక్కగడి సాగిలి యియ్యెడ సత్ఫలంబులం
దిని చనుమంచువేడితిని తీర్పుము నామది కోర్కె నాపుడున్.

13

గీ. ప్రాప్తపోవచ్చె గారంబు బొందుపరుప

బోవలెను వేగ లంకకు భూధరేంద్ర

యలరితిని నీబహుకృతి కనుచు గరము

బూని ధరనంటి చనె బవమాన సుతుడు.

14

ఉ. ఆగిరివ్యుచెంత కమలాధిపుడవు డప్పుడువచ్చి మెచ్చి నీ
వేగి సపక్షయక్తి జరియింపుమ యెప్పటిరీతినంచు నా

మ ఘనామాయణము.

శ్రీగణేశాయ నమః తత్పురవఃరస్తును జేర సురల్ సమీరపు
త్రాగమనంబు నెల్లవిని తద్వతమిన్నర సాఖ్యకన్యకన్.

15

—●●—**సురసాసింహితానికారణము**—●●—

క. రావించి నాగజననీ నీవాకాకుత్స్థకార్య నియతింజను న
ప్పావని చేవఁగనుంగొనఁ గావలె నరుగుముడు వీధిగాఁదన జైకిన్.

16

క. అనఁ జని తేనమాయల - తను బలుతేరఁగులను నానిఁ దవలిన నాతం
డును బట్టువడక దివినే! గెను దప్పించికొని లంకఁ గినుకంజేరన్.

17

వ. అప్పుడ స్నాగజనని సురలంజేరి మారుతియజేయుండని వెలువ నందలు నం
తసిలుచుండి రంత నమ్మినుదాతి నింకొక జాడంజనుచున్న నాయుతనయున
కడ్డంబుగవచ్చి ఛాయాగ్రాహిణియైన సింహికంజంపి సుపేలాచలంబుంజేరి
యచ్చట నలయికదీర సుక్కనిముసంబు విశ్రమించి యమ్ముండట.

18

—●●—**హనుమంతుండు లంకంగొంచుట**—●●—

జ. కోటలగడ్డలం గడులు గోపురము ల్గుడులం గణమ్ములున్
దోటలు మేడమిద్దియలు దోడ్డులు చావడు లిండ్లు వప్రముల్
ఘోటక శాలలుం బనుల కొట్టెను లాలయము లృభాస్తలున్
సోటకమందీరమ్ములు ధనాలయముల్ జలయంత్ర పుత్రికల్.

19

చ. సాగడల సన్నజాజులను పొన్నల గున్నల గుట్టు మాపులనే
నెగడిన శోటలం దిరుగు నెమ్మలయాటలు పల్కెఁ జిల్కలా
దిగగలపుల్లులంగనుచుఁ జేటులు జోపఁగ నులిగెతమ్ముల
న్వగలెడు నంచలొప్పుఁ గరుఁజంపుఁ గొలంకులఁ జూచి మెచ్చుచున్.

20

వ. మఱియు నాహనుమంతుండు తనమనస్సున.

21

మ. సిరికిందావలమై సురేందువురి మింఁజెం గూరదై తాళినే
బురుకించెంజముసోలి నిందుఁజూర ముప్పంజెందు నిందుఁదెవా
నరుఁడెవ్వఁడు చనంగ నేర్చు దనుజుల్ నన్నటివారింపఁజూ
తరదేమో యెటులొను తఁగన నెందుంజూత్తు నిప్పట్టునన్.

22

చ. అనిలునకైన ధూమమునకైనను నామెయి యంటకుండ ని
త్తునుపును సంకుచించికొని దాటెదలంకకు తఁజూచి వ

నుందర కాండము.

త్తును దనుజుల్ వెరంగుపడఁ◆ దూరెదదారెద సందుగొందులన్
జనక జరోయఁబూనెదను◆ సందియమందగ నేల యిచ్చటన్.

23

మ. అసిధైర్యంబుననున్నయంతరవి య◆స్తాదిం గనంబోయెనీ
హనుమంతుండు మదీయవంశజుని కా◆రా ధంబుగావచ్చె న
ప్పని నేనున్నను గాదటంచుఁజనె నా◆బ్రహ్మాండలోకంబు గ
ప్పెను బెంజీకటి త దుర్దశను దె◆ల్పెన్నాగ సాంద్రంబుగాన్.

24

వ. అప్పుడు.

25

మ. అణుమాత్రాకృతి లంకఁజేరఁ జనగా◆ నమ్మారుతింగాంచి లం
కిణియిన్ రాక్షసి యా◆చ్చిపేర్చి కతము◆ లీలించి ధట్టించి రా
వణసంరక్షిత రాజ్యమిందుఁ జొర నె◆వ్వాడైన తిల్ల కుం
డునె నీవెవ్వఁడవల వచ్చితివి చే◆టుంబొందె దిప్పట్టునన్.

26

—◆◆◆హనుమంతుండు లంకీణింగొట్టుట◆◆◆—

మ. అనరింద్రాదుల నార్చిపేర్చగల బా◆హుశక్తియుక్తుండ నా
కనగానెంత చొరంగ నిప్పురము డా◆యంజూచ్చితే నిన్నుమా
ర్తును బెన్గున్దననేల మిట్టివడె దు◆దో గింపుతప్పించి కొం
చును బోనెవ్వతెవీపు వచ్చితిని నే◆జూడంగ నిచ్చోద్యముల్.

27

శా. ఆమాటల్ విని నేను లంకిణి సమా◆ఖ్యన్ లంకఁగాపుండు న
న్నేమీపల్కెదవిట్లు చూడకయె ని◆న్నీమాత్రఁ బోనిత్తునే
నీమేనుం గ్రసియింతునో దనముగా◆ నిశ్శంకనంచు న్నహూ
గ్రామ్రూపుణ నేత్రమైగదియ రా◆ నయ్యాంజనేయుండొగిన్.

28

చ. కనలుచు గుండియం బొడుప◆గాఁ బడి చొంగలు గ్రక్కొంచు ని
ట్లనియె నజుండు నాకు దెలి◆యంగ వచించెను మున్ను రామచం
ద్రుని సతి నారయం గపివ◆రుం డెటకుం జనుదెంచు నిన్ను ద్రుం
చును దొలిమద్దగాఁ బిదపఁ◆ జొరగొనుం బురిఁ జంపు నందఱన్.

29

చ. అని వచియించె నప్పగిది◆ నేయ్యె నజేయుఁడవీపు నాదువా
తను బడిగెల్పు కొంటివిగ◆దా యింకనిన్నుఁ గడంక నేర్పితై
ననువశమయ్య నీదగు మ◆నఃఫలసిద్ధినిఁ గాఁతువన్న నా
త్తును ముదమంది తానరిగె◆దా నవిఁగాచి సువర్ణలంకకన్.

30

వ. అంత.

31

గీ. రాముడేవివెనుకు జగఁ తృణనుతునఁ కఁబలలోకంబులగుపింపఁ నమరుఁడ్ర
వీధినెత్తినదివ్వెనాఁ వెలిఁగెఁ దూర్పు గొండమీఁద నుభానిధిఁ మండలంబు. 32

—◆—హనుమంతుండు లంకం రి నీతను వెదుకుట.—◆—

క. కనుఁగొని మారుతి సంతనఁ మునఁ బొంగియు రాజమార్గఁ ముననేగుచు రో
సెను హర్ష్యవప్రగోపురఁ ఘనమందిర విభలులందుఁ గాకుత్సునతిన్. 33

వ. మఱియు.

34

చ. మళిఁగెలరథ లన్వరణఁ మందురలంబురి భేయనుండవ
మ్ముల రథశాలలన్నికటఁ భూముల సంజవనాది నీమలం
దలిరులమేడలన్ నృపులఁ తల్పములక సురసిద్ధసౌధ య
క్షుల చెఱసాలలం గిరులఁ గుంజరశాలలఁ జిత్రశాలలక. 35

గీ. వెదకివెదకి జానకిఁగానఁ కెదఁగలంగి యింకవఱి కొంతదుఃరానఁ కేగివిగత
వస్త్రులైనిద్రఁబురుషులఁ పైనిఁ బొరలి యున్న కాంతాగృహస్థులఁ సురసిచుచి.

గీ. మఱచి నిద్రించు తెరవలఁ తెఱఁగుఁజూడ

నెంతపావంబు నాకనిఁ చింతఁబొగిలి

తుదకు నన చింతన మదిఁ దోచుకున్న

నేలవచ్చు దోషఁ—◆— యెఁచుకొనియు.

37

మ. చనుచు న్తుండటఁగాంచె రత్నకనకాంఠఁచన్నీల సంకాంతమున్
ఘనమార్గోన్నతమార పూజితము ముక్తాచారసంశోభిత
మ్మునుయఁ శ్వర దత్తము వలతరంఁబం గంధపుష్పక్షతా
ర్చన మంతర్గృహసౌధనుండర విరాజిత్పుష్పక కేళిముక. 38

గీ. అందు నిద్రించు మ్రలలో నవనిజాత

వెదకికానక మరలియావెనుకనరిగి

యరిది దొరయ రావణుని నుండరతరంపు

నగరునరసి చప్పుడుగాక నడిచి చొచ్చి.

39

—◆—మండోదరిని నీతగాభిమవదుట.—◆—

• నును హెన్ను పుట్టిమ్ము ననుమించుతీవియ గలికాఱుమబ్బినా నలరుమేను
ఎఱగందములపూత యెనకంచెనఁగునంజ కెంజాయగుంపులఁ గ్రేణిసేయు

పెదవులం బెఱసి రాపిడి తీటునారెడి పదినోళ్ల కోటలుపై కిరివియు
కుండలమ్మలరుచు ల్గండభిక్తులనింపు ముద్రికల్ వ్రేళ్లుల మొనయుచుండు
అసురవల్లభుఁగాంచె బర్హంకమంసు

గొన్న నలమెత్త మెయిచేర్చి సన్నతాంగి
మైన మందోదరింగూడి యలపుదీర

మెడలెటుంగక శయనించి యుండజేరి.

40

చ. కనుఁగొని కంటి తనిదె కాముకుఁడీతఁడు రావణుండె కా
నన నెరుఁదైన నిప్పదవి నందునె నిద్దరబుత్తురే సురాం
గనలని వానిడగ్గరియుఁ గాంచనభూషణ భూషితాంగ న
వ్వనితను గన్నులారఁగని పల్కెమనమ్మున నిట్లు సెచ్చుచున్.

41

మ. కనులారంగ నకుండ నిచ్చెలియ నాకాకుత్స్స నిల్లాతెయా
నని భావించితి నెంతమాటయిది యన్యాయంబు ప్రాణేశుఁ బా
సిన యాసాధ్వి ఫలంబుల నైనపునె శృంగారభూషాంబరో
దనముల్లోరునె యన్యుతల్పమున నిద్రంజెందునే పొందుగన్.

42

గీ. కాన నిది పరిక్తికంతుని కాంతయాను తకాదు నిజము భ్రమించితిని నేను
తెలివిలేమినటంచు నత్తైరపువిడిచి యరిగి పాకశాలాంతరమందుచొచ్చి.

43

మెగముల నంజుడుల్ మేటిమేటులుగాను బడియున్న తావులఁ గడచిగడచి
ననదేనియలనింపి నల్లడలనునిల్పు కనకకుంభమ్ములఁ గడచి గడచి
భోజ లేహ కుల పూహమోదక నూపములనిండియున్న చోటులను గడచి
క్షీరాజ్యగ వ్యవంఘ్నారిత కాంచన భాండ లమ్ములనుండిజరిగి
మృదులనారంగ గోస్త నీకదళికావ

కుళ పననచూత ఖడ్గారఫలవి ష

ములవెలింగెడి తావులఁ గలయఁజూచి

పుడమికోమితె యెచ్చోట గన్బడమి సెచ్చి.

44

—:స్తీతను పాకశాలలోను వెదుకుట కానరామికి వగచుట:—

క. గరుడోరగ కిన్నర కెం పురుష సురాంగనలనెల్లఁ బొడగాంచితి న
థరణిజఁగననైతి నిశా చరులయ్యోహ యామెఁ జంపిరదేమో.

45

వ. అనిమతీయు.

46

క. నమదారి జడధింగని భయ! పడి మడిసె సె కోర్కెదీరుఁ పమింగినిసిదశా
స్యండు మ్రింగె సె వతిపై భ్రమ! విడిచె సె పొగింబులెట్టి వెతలంగ నెనో. 47

.. పుడమిపట్టినినేనుఁ బొడ గానకేగిన బాణము ల్విడుచు శ్రీరాముఁడన్న
చావును బొడగాంచిఁ సామిత్రిమృతిసెందు భరతశత్రుఘ్నులఁ న్నార్తఁదెలిసి
కాలధర్మము సెందఁ గలరు తల్లులు చత్తురర మకులమెల్లఁ నడగిపోవు
కాకుత్స్థమరణంబుఁ గాంచి సుగ్రీవుండు గడతేరు భార్యయుఁ మడిసిపోవు
నంగదుండు చచ్చువానరుఁ లంతరింతు! రుభయకుల నాశనంబగున్ మృత్యువేరు
లేక యెట్లుఁగాంతును మైధిఁలిన రఘుక్మీ! తీశ సుగ్రీవుల కడకే నెల్లుబోదు. 48

ఉ. ఎచ్చట డాచిరో దనుజుఁ లిప్పురిఁద్రోకను జుట్లఁబెట్టికై
పెచ్చిన రావణుండదరఁ నీడిచికొంచును బోయి రాముతోఁ
దెచ్చితి లంకచూడుమ నతిం జనకాత్మజఁ జూచికొమ్మ నా
కెచ్చటఁ గానరాదని వచించెద రావణువ్రక్కలించెదన్. 49

వ. అని వితర్కింపుచు సెక్కగోవురాగ్రంబు పైకెక్కి నల్లలంకులంగలయం
జూడ సెండుచో నయనాభిరామంబగు సెక్కయారామముంగని యందు జ
నకజాత తయండందగునని తలంచి నిరీక్షింపఁ గుసుమఫలపత్ర విశేషముల
నలరు నశోకవృక్షమూలమున నధిష్టించి మొగముముడిచి నేత్రములన్రవించు న
శ్రువులం దుడిచికొనుచు రాక్షసాంగనల మధ స్థమైయున్న యయ్యమంగన్న
లారంగని యక్కన్నియ పూతయగు తయేయగునని నిశ్చయించి యగ్రోవు
రంబునుండి దిగ్గునడిగి యారామంబుంజేరి. 50

—:హనుమంతుం డశోకారణ్యమున సీతంగాంచుట:—

.. ఎలతమ్మిడుమ్మెదఁ లింకగ్రక్కినతేనె చాలునాఁజెక్కిభుల్ పాలిపోవ
నునుదుమ్ముగ మ్రోడిఁ తనుపుఁగీలూడు శబలశలాకవిధానఁ నిలదొరంగ
దుర్దశవా ధముల్ తొక్కినెత్తినియెక్కి నడచెనాదురుమెల్లఁ జడలుక
నినర్కంగ సుగందుఁ నిపురునానధరంబు నూర్పువేడిబాసంగుఁ సెరపుదప్ప
రామరామయటంచు నాక్రందనంబు! చేయుగన్నియఁగ సైని తయే ని
జంబటంచును మనమునఁ సంతసిల్లి! యొరులకోగువడకుండ నత్తరువు నెక్కి.

చ. జనక జంగంటిఁదీరెను విచారము కోరిక లబ్ధి నీమెతా
ల్చిన రవణమ్ములాన్యపుండుఁ చెప్పినయట్టివె మింటిదారిగా

జనునపుడన్న గాగ్రమునఁ జారగవై చినయట్టి వస్త్రభూ

క్షణములు నెంచగానివియుఁ నందియమాసరియాట కెంతయున్.

52

గీ. కానతయే నిజమయఁ ఁఖండబలుని! రామునించాసి దుఃఖఁ ఁహోమునింగి

రాక్షసశ్రమధఁ గుఁరంగివ్యాఘ్ర! ములనదుమచెగడినరీతిఁ బొగులుచుండె.

గీ. ఎల్లపదపులువిడిచి పాఠశ్రేణుతో న

రణ్యముల నయోధ్యంబోలెఁ బ్రదుకుచున్న

సాధ్వీప్రియఁచాసి వలవంతఁసమయచున్న

యదివళమె విధిగతిదాటఁనక్కటకట.

54

వ. అనిష్టులు చింతింపుచు నవనిజంగలసి సంభాషింపం దరుణమ్మిది కాదని యటు
మాత్రనూపమ్మున నక్కొమ్మలం బొదివికొని డాగియున్న సమయమ్మున నవనీజా
తహృదయమ్మపహరింప వివిధమాల్యాభరణ భూషణుండయిన రావణుండు కొం
దలు సుందరీమణులు కరస్యన్త దీపికాయత్తలై యిరుగెలంకుల నడుచుచుండ
తంజేరి.

55

—:రావణుండు కామాంధుడై నీతయొద్దకువచ్చుట:—

చ. కనుఁగవవిప్పిచూడుమ నుఁఖంబొనగూర్పుమ నిన్నుఁగోరి వ

చ్చిన నను గౌరవింప విదిఁచెల్లునె పల్లవపాణి పూలపా

న్పునఁ బవళింపఁగాఁ జనుమఁభోగములందఁగ నిచ్చగింపుమా

మనుజునిపై భ్రమింప కనుఁ మానముబొందకు మిందునుండఁగన్.

56

గీ. అడవినాకుఁ గూరల దేహియాత్ర నడుపు

నరువలన నుఖంబెద్దియో తరుణినీకు

కలిమి బలుముల నెందెడుఁ కాలమిపుడు

వచ్చియుండ వెనుకజూడఁ వచ్చునటవె.

57

చ. కలవదె పూలతల్పములుఁ గాంచనహర్త ము లూడిగంపుఁగాం

తలుమ్మదూపుష్పగంధములుఁ దక్కునిగారఁపుఁ బట్టుపుట్టముల్

ఫలములు నాజగవ్యములుఁ బాలును మీగడ కండచక్కెరత

గలపములానవమ్ములునుఁ గాంతసుఖంపకయేల కుండెడె.

58

మ. సురయక్షోరగ కిన్నరాంగనలు నాఁహోటంగలారైన నీ

కరణిం జక్కనివారుగాని కతనన్ గామించితిన్ వచ్చితిన్

మధురామాయణము.

- సర జానన కు వశ్యుడను నాఁసామాజ ముల్ నీవినా
తరుణుల్ గొల్తురు నిన్ను నిశ్చయము నిత్యానందవై యుండవే. 59
- గీ. హరిహరబ్రహ్మలకునైన నలవికాని యిప్పురము నరులకు వశంబే చొరంగ
నాశవిడుపుమ మఱియేల యబలనన్ను గౌరవింపుమపై వాడఁగానుకనుమ.
- వ. అనియిట్లు కర్ణకఠోరమ్ముగం బలుకు బలుకుల కెటుపాటుమొగంబున నలుకు
చు నతని కడ్డమ్ముగ మెక్క తృణఖండంబునుబట్టి పరాఙ్మఖయగుచు. 61

—:సీత రావణునిపైఁ గోపగించుట:—

- క. జనకునిపుత్రికా దశరథ! జనవరుకోడలను రామచంద్రుని భారణ
మనమున నించుక తలఁపక! ననుగవయం గోరసీకు నరకముగాడే. 62
- గీ. కండక్రొవ్వనఁ బ్రేలఁగాఁగడగుటెల్ల! చేటుకాలమె రామునిఁ చేవతెలియ
దేఖ రాదులగతిఁజెందెదే గుణంబు! లేదె నీమకాంతలఁ బొందరాదె నీచ.
- ఉ. ఎంతటిబంటవీవు జగతీశుఁడు లేనితెరంగు జూచినన్
వంతలఁబెట్టి బల్కిగొని వచ్చినదొంగపు సిగ్గులేదె నీ
కెంతయుఁ జెల్లుబగ్గడము లింతులచోట ననంగనిప్పునా
కాంతుఁడెచెంతనున్న నిను గండలు కండలుగాగఁ జెండడే. 64
- గీ. బ్రదుకుతెరవెటింగితివేని రామునాశ్ర! యింపుమానన్న నాతనికిచ్చియట్లు
గానిచో దొడరితివేనికాటుచిచ్చు! పొదవిధాన నిన్నేర్చు సీపురముతోడ. 65
- చ. ఇనకులు బాణజాల మెటకేగిన నీవెనువెంటవచ్చి నీ
తనువును నుచ్చివచ్చి బలెంతంబగు దాళఫలంబులట్లదో
యును తలలొక్కపెట్టున నెయ్యన్న కలమ్మును బంధమిత్రవా
హినులను బుగ్గుగొట్టునిక నీటికిఁత్రుల్లెద పౌర్చియుండుమా. 66
- ఉ. పాపపుమాటల న్ననునృపాలుఁ బ్రతిజను గోరి నైచితి
గోపమువచ్చి శాపమిడఁ గూలకయుందువె నీపునీకులం
బాపరమేశ్వరుండయిన నడ్డిన నడ్డునె నాదుమాట
కాపురుషున భావమడి కన్నడఁ ప్రేరితి వంతయేకదా. 67
- వ. అనిపలికిన రావణుండు.
- ఆ.గీ. ఆడుదానవగుట నాగియుంటినిచెలి! యేలనూరుకొలఁదిఁ ప్రేరెదివుడు
నిన్నుజంప రెండునెలలుపైనన్నెల్ల! కన్ననవుదుదు, యెంతమిగుల.

ప. అనుచుం గోపాద్వీపితమానసుండయి రావణుండు రాక్షసాంగనలజీరి నయభయముల నాపై నాపేక్షకలుగునటుల దీనిని బోధింపుం డట్టియకొననిచో బలవంతమునబట్టి భక్షింపుండని తనవృగించి భాన మాలినిఁగూడి తానరుగునంత నారాక్షసాంగనలు.

70

—రాక్షసాంగనలు వేఱపింప త విలపించుట—

. లంకేశుప్రజలీనింక యెఱుంగ వే యింద్రమట్టాడి జయించెనుమ్మ
తనభుజాబలము చేతను బట్టుకొని వేండికొండ నెత్తి నయగఁబుండునుమ్మ
దిగ్దంతి దంతపక్షిని బల్కించెకలించు చండప్రచండ జైతుండొ సుమ్మ
గరుడగంధర్వాద్యమర కన్యకాలోల భోగ సంపూజు డైపొసగునుమ్మ
అట్టివానికొఁగిటను సౌఖ్యంబుఁగొనక

పొట్టకూటికి నడపులఁ బట్టితిరుగు

మనుజునింబట్టి మొఱపెట్టఁ జనునె చెలియ

కలుగునే యెప్పటికిని యీ కలిమి బలిమి.

71

క. అనితర్జనభర్జనఁజే సిన మూర్ఖిలియంతఁదేలి శ్రీరాముని ల
క్ష్యణు నాత్మఁదలచి విలపిం చెనిటుల దుఃఖా మగ్నఁ చిత్తాంబుజమై.

72

క. హారామాహాలక్ష్యణ! యీరాక్షసులెల్లఁబట్టి యిక్కట్టులనన్
గారింపుచునున్నార! యీ రక్షింపరె దయామయాత్ముల్ మీరల్.

73

వ. అనిమఱియు.

74

ఉ. ఎంతటియింటఁబుట్టిన నికెంతటి యింటను బడ్డనేలయీ
వంతల సుందఁగా నజుఁడు వ్రాసెను నెత్తినినేమి చేయుదున్
జింతలగుందు జీవనము జీవనమే మృతి సుందమేలు సా
మంతము జూపినన్న నవమానము చేయదలంచి రిచ్చెలుల్.

75

క. వలసినయప్పుడు చావుం గలుగకయాబొమ్మవ్రాసెఁ గడముట్టుటయె
ట్టులొ యిట్లయినం బ్రాణ! మ్ములు పొకుండంగ బాధ పొందఁగ వచ్చెన్.

76

వ. అని విలపించి విచారమున సొమ్మగిలి యిలంబడియుండ నప్పుడు నిద్రాపర
వశతం జెందియున్న త్రిశటయును రాక్షసాంగన వేఱొగ్గని కట్టెదటం గూడి
యున్న రాక్షసాంగనలతో శ్రీరామలక్ష్యణులు శ్వేతపుష్పాంబరాభరణ భూషి
తులయి శ్వేతద్విపమ్మల నారోపించి లంకంజేరిరనియు రావణుని జయించిర

మధురామాయణము.

నీయు స్వప్నంబును గంటింగాన రామునకే జయంబగు నిస్సంశయముని పలికి యింకను తంబాధింపక నయభయముల నెదిగి యుంటుండగుననిన సంతాప కియ కొని యయ్యమజోక మ్మనసుం బోకయూండి రంత యియ్యంగ నలుంటం గొమ్మలమాటునం డాగి యమ్మారుతి కొంతవడికి సమయము స్వేదియండితటి యొనగూడ సంతసింపుచు హనుమంతుండు.

77

—హనుమంతుండు జానకీతో మాటలాడుట—

1. హరువిల్లువిరిచి జనకే! శ్వరు పుత్రింబెండ్లియాడి సయమివరున
శ్వర మున్నావందాటక! బరిమార్చిన రాముబంట! వాయునుతుండన్.

78

2. హనుమన్నాముండ రాముం! డనుపంగా తనెడుక నరుదెంచితి కా
వణుండడవినున్న యాయమం! గొనివచ్చిన వార్తదెలిసికొనిభగ పరిచెన్.

79

వ. మఱియు సవిస్తరంబుగాఁ దెలుపంగ డంగి యిట్లనియె.

80

.. తరణిసదంశుండు! దశరథుండనురాజు ట్టాచక్రమేకధ్వజముగ నేలె
నతనికేఁ బుత్రులు! నై రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు! ప్రబలిరండు
రాముండు జానక సౌమిత్రిలంగూడి కైకవరమ్మునఁ గాననముల
కరిగియచ్చోట మా! యాకురంగ మువెంటఁ జనంగ దశాసుండు! జనక పుత్రి
మాయలను బన్నికొనిసోవ! మనుడఁ బర్క

శాలకరుదెంచి యాత! జాడఁగాన

కడలి యయి సరడవులఁ గడచిగడచి

కడకుఁజేరిరి ఋశ మూకంబు పొంతన్.

81

వ. ఇట్లుచేరి రందు రాముండు.

82

.. ఇనజనతోసఖ్య! మొనరించి యాతని కభిమతంబుగ వాలె! ననినడంచి
కెక్కింధఁగృవసెనం! గిన మెచ్చి హర్షించి లానురస్పించిన! వానరాభి
నఖిలదిక్కుల త! నరయంగఁబుచ్చె నందేమిక్కరుండనే! యితైరంగు
బట్టివచ్చితిని సంత! పాతి పలుకులువిని సంద్రంబులంఘించి! సరవిలంక
చొచ్చి మెల్లచోఁగలయంగఁ జూచిచూచి! తుదక్కుగంటిమిమ్ములనిట! నదనలిక్ష్మ
సుఖులు రామలక్ష్మణులీపు! సుఖివెవారు! నినజుడునునిన్ను నడిగిరి! జననివింటె

వ. అనవిని జాన రమణి! యంతనె గుండియ జల్లనంగ నా

త్తునుగడు నివెఁ జంబడుచు! దద్దుమశాఖను బొంచియున్న పా

సుందరకాండము.

వనిగని నేడు న్యవ్వుమునఁ వానరుగంటి నదేమిచేటాహు
యనిబెగడొంది వీడ సురుఁడొసె బ ముఖుఁడొసె యెఱుంగ రాదుగా. 84

చ. అనితలపోయచున్నతటిఁ నాతఁడు తద్ద్రుమ కాఖిదగ్గియా
జనక జడెంతనిల్చి నలుఁచానవై పొర్వతివై వచింపుమి
వ్వనినిటులుండ నేమియనఁ బ్రాకృతకర్తము వచ్చెనిట్లు రా
మునిసతి త నజ్ఞనకుఁ పుత్రిదశానుఁడు తెచ్చెవంచనన్. 85

గీ. అనినఁగంటి తనటంచుఁ హర్షమంది మ్రొక్కియోతల్లిదుఃఖాన్ధిఁమునుగఁదగదు
తాళుమింత నెవచ్చు భూఁపాలుఁడిటకు నిన్నుఁగొనిపోవు రావణుఁ మన్నిగొనును.

గీ. ఇనభుచ్చెల్లిజేసి కవులఁ నెల్లదిశల నిన్వేదక బుచ్చె హరిలోఁ నేసుకండ
నిట్లులంకా పురంబెల్లఁజు బెట్టి వచ్చియిచ్చటఁగంటి గన్పండువయె. 86

గీ. అనిననివి యెల్లమాయయేఁ యానుదనుజ నాథుఁడిట్టివేషమ్మునఁ నన్ను మోస
పుచ్చనంపిం చెననియెంచిఁ బుద్ధినెట్టి వారు రామలక్ష్మణులీవెఁవండవనిన. 87

ఉ. శా మసువర్ణమూర్తులు ధరాధిపు లారఘురామ లక్ష్మీణుల్
భూమిభరమ్ముమాన్పుటకుఁ బుట్టిరియిట్లు దయామయుల్ మహా
ద్దామపరాక్రమక్రమణఁ ధన్వులు సత రతుల్ జిగీషులిం
కేమని చెప్పుదుం జననియేహనుమంతఁడ వాయుపుత్రుఁడన్. 88

—●—హనుమంతుండు ముదిక జానకికిచ్చుట—●—

శా. ఇచ్చెన్పుద్రిక నీకొనంగుమని భూమీశుండు నాచేతి
విచ్చంఁగె కొనవత్తయించు నిడఁగాఁ నెంతోమదంబందిక
న్విచ్చున్వెచ్చును ముద్రికంగొనుచుఁ భావించుం బ్రభుంజ్జలెహ
వచ్చెన్పుద్రిక నేడు వల్లభుని సద్వార్తల్ వచింపన్ దయన్. 89

మ. అనుచున్పుద్రికఁ గంటనద్దకొని నన్నారామునిం గూర్చవ
చ్చిన నీసతకృప కేమనందుఁ దొలినీఁచేఁగాదె నైవాహమ
యె ను నీసతకృతులొందియంటిఁ గడుఁ బృథ్వీశుండు నన్నాత్మఁగో
రునె ప్రేమించునె యెప్పుడెల్పఁగదె పేరుంబొందునొ యుంగ్రమా. 90

స. అనివలికి హనుమంతుంగని. 91

ఉ. వచ్చితివయ్య నన్ననువఁ నానరవర మహాబలుండ వీ
నెచ్చటఁ జిక్కునుండక తరించితివంబుధిలంక చొచ్చిబత్

గీ. పరపురుషు నెఱుంగని నాదుఁ దరిని నిలుచు

రావణుంగని వెఱచి మూర్ఖును మునుంగ
భూమిభేదించి తనహస్తములను బల్కి
నరదమందిడి తెచ్చెనన్నతఁడు గదిసి.

102

గీ. అనపుండమ్మటకాత్తదాఁ నలరి మెచ్చి తల్లి నీదు శీలంబు నత్యంబుధర్త
గుణముదగవుదపమ్మునుగణనసేయవశమెవచియింతుసివియెల్లఁ బ్రభువుతోడ.

గీ. పోవలెను నీదువార్తరామునకుఁ దెల్పు జాలపరచిన పనిలేదు సాధ్యయతఁడు
నమ్మునట్లు వచింతు నాకిమ్ములెమ్మ మెఱుకకై యానవాలుగ నెద్దియైన.

104

—●— శీత ఆనవాలుగా చూడఁమణి మారుతిచేతికిడుట —●—

.. అనవినిజానకి యాచిత్రకూటాద్రి దాపసాశ్రమమున భూవునంక
శయ్యనేనుండఁగాఁ సడిలేక యొక కాకమరుగు దెంచియుమత్తుఁ చాంతరమునఁ
బొడువ నెత్తురుగ్రమ్మఁ బొడగనిరాఘవుం డిషికమ్ముమంత్రించి యెంచివైవ
నదియొక్కబ్రహ్మస్త్రీమయిపోయి యవ్వాయనమ్ముద్రెప్పెను దిలోకమ్ములెల్ల
అంతదానిఁ దరింపలేక డలిమగుడ కాకమరిగివేడిన నమోఘమ్మునాశ
రమ్ముదానికిఁ దావకాంగమ్ము సెకటియిచ్చిచనుమనఁబ్రభున్నాజ్ఞనిచ్చెగన్ను.

వ. ఇటుల సెక్కనయనం బయి స్త్రీమ్మున కిచ్చి వాయసంబరిగిన నాటివృత్తాంత
మునుగండతలంబున విభుండు లిఖించుమనశ్శిలాపత్ర రేఖయు నెఱింగించి.

క. తనచీరచెఱంగునఁ గట్టిన చూడఁమణిని గడువడినివ్వెప్పెయొసం
గినఁ గంటనద్దికొనుచు గొనిమొక్కె ధరాత్తజాతకున్ భయభక్తి.

107

వ. ఇట్లు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి శ్రీరామచంద్ర పాదారవింద
మ్ములు డెందమ్మునందిడికొని వాయునందనుండు ప్రయాణోన్ముఖుండగుటయుం
జూచి తయిట్లనియె.

108

క. రామునకు నాదుమొక్కగ బ్రేమనట మొక్కమీవు పేర్కొనుమా శ్రీ
రామునిముందర నిటనా బాములు కపివీరమఱియు బల్కుమయిటులన్.

109

క. ఖలుండొకఁడు తనదు నతిఁగొనఁ దెలిసియె పతియూరకుంట తేకువయేలో
కులు నిందింపరెక్షత్రయ కలపొరుషములను విడువఁ గూడునె ధాత్రి.

110

వ. అని పల్కుమని పిమ్మట.

111

సూందర కాండము.

క. మీమాయలేనెఱుంగుడు! నేమాయామయలు దనుజు! లింతిన్నన్నున్
మోమోటవడక చెఱుపం! గా మదినూహించియిట్లు! గాపించితిరో. 123

వ. అనిపల్కిన విస్తయభ్రాంత స్వాంతులగుచుఁ గొందఱయ్యంగ నఁగటం గా
వుండం గొందఱుపఱచి రావణాసురుం యి కేల్తోడ్పులన్నిలిచి. 124

చ. దివిజవరేణ్య నాజ్ఞ జనుఁదెంచిన మాతయొ యక్షునూతయో
యవనిజరోయఁగా ననుపునారఘురాముని మాతయో యొకం
డు వనచరుండువచ్చియుఁ గడువడి తనుజూచి మాటలా
డివనము శింశుపాతరువుడించి నమస్తముడుల్పె నున్మతిన్. 125

—రావణుండు మారుతి పై రాక్షసులంబంపుట—

ఉ. అనవిని రావణుండు హృదయన్మున మండుచు నంబు శ్రీక రా
ననములు కెంపునింపఁగ ఘనధ్వనినాటిచి సొండుపట్టివా
నిని యిటుతెండు నాయెదుట నిల్పఁడటంచు మహాగ్ర రాక్షసా
ళిని బనుపంగ రోయుచు బలీముఖుఁ బ్రకట వారలుగుర్రై. 126

గీ. పరశుతోమరముద్గరఁ పరిఘభిండి
వాలముఖ్యసాధనములఁ గేళకూళి
గానడఁచి చిచ్చునంబడఁ గడఁగుమిడుత
లట్లఁబావనిపై గదియంగ నతఁడు. 127

వ. ఆరాక్షసులంగని కోష్ఠాటోపమనసుకుండగుచు. 128

మ. ఘనరాగధ్వనినార్చి వాద్ధలుగలంఁ గంబాఱదిహక్కుడ్యమున్
పెనుపారణ భువ్రీలఁ జక్కలదరంబెందుఁగిలోకన్ము తె
ల్లనుగప్పన్ విలయాహితుల్యమగు నాఁలంబుధ్ధతింద్రెప్పె నే
ర్చినఁ జెల్లాచెదురయ్యెలంకదనుజుఁ త్పేడ్పాటునంగయ్యడన్. 129

వ. మఱియు విజృంభించి. 130

చ. పనిచిరి రామలక్ష్మణ విభావసు పుత్రులు నన్ను నేను
తనువెదుకన్ సముద్రమును దాటితి వచ్చితి లంకచొన్నితిన్
మనుజవరేణ్యుబంట హనుమంత సమాఖ్యుండ లంకఁగాల్చి
తనెఱిగి నంద్రముం గడిచి దాశరథిం గొనివత్తు నియ్యెయిన్. 131

గుధురామాయణము.

శ. ఇనజుఁడు సేనగూర్చికొని యిచ్చటఁజేరిన యంతలోన రా
వణుఁబరిమార్చి రాజ విభవములు బూడిదపాలుచేసి పు
ష్పను మఱియేడ రాజ మింకఁ చాడగమీప్రభువేడ మీకువ
చ్చెను మృతిజెందుకాలమునఁశింతురు వ్రగ్గడలేల పొందునాఁ. 132

గీ. పరశుముద్గరమునలతోఁ మరముఖాది
సాధనమ్ములఁబైకొని సమయః పోత
గాధ్యజస్తంభగతపరిఁ ఘమున ననిల
జుండు గండడంగింఁచె బ్రహ్మాండ మదర. 133

క. ఇటుచూచిన నటుగన్బడు! నటుజూచిన నిటనెనిల్చుఁ నటునిటుదానై
పటుచటుల స్ఫుటపటిమఁ! వటపటమనిఘటములటులఁ బగిలించెదలన్. 134

వ. ఇట్లు వనచరుబాటింబడి కొందఱు మడిసిరి. మఱికొందఱాత్మలఁ భయమ్ము
లలముకొనం దిక్కులం జెదరిపారిరి. కొందఱు గుందుచు రావణుంజేరి య
త్తైరంగఁటింగింపఁ గోధ తామ్రాక్షుండగుచు సంబుజ సంభనాత్మజుండగు జం
బుమాలింగని యిట్లనియె. 135

—హనుమంతుండు జంబుమాలిం జంపుట—

క. వానరుఁడొక్కఁడు మనయు! దా నవనంబెల్లఁజెటికెఁ నలయించెను మ
త్సేనన్నీ వేగికదిసి! వానింబరిమార్చిరమ్ముఁ వలఁతివియెందున్. 136

వ. అని నియోగించిన. 137

మ. ఘనకోదండము బాహుదండముననుఁతగ్గఁత్రయం గ్రాల
షణనేత్రాదుణ మాలికావ్యవహితాఁ న్యకూరరోచిచ్ఛటల్
మొనయన్ రక్తవిభూషణాంబరదుచుల్ భూయిష్ఠవై నిండఁగన్
గుణటంకార విభేదితాఖిలదిశాఁ కుద్యుండునై మందుచున్. 138

క. చనియర్థ చంద్రబాణ! మృత వక్త్రము సుంచి శిరముఁ భుజములుగాడన్
జానినెన్ బదినులుగలు బా! వనిపై సంతటనత్తుండుఁ వనుపడుబల్కిన్. 139

క. ఘోరమహేధము సొక్కటి! దారుణగతిఁ జీల్చితెచ్చిఁ బైత్యునివ్రేయన్
నారాచదశకమున వి! దారింఁచెను రక్కసుండుఁ దానింగడిమిన్. 140

వ. అంతట. 141

మ. చటుల్గ్రస్సుట రోషదీప్తుడగుచుఁ ♦ త్తొత్తతమల్లాడను
 దృటగర్జాకృతి నార్చిపేరిచి ధ్వజస్తంభస్థదండంబునన్
 గుటిలుక రక్కసు మోదిసారధిని నుగ్గంజేసి యశ్వమ్ములన్
 భటులన్ గుప్పునఁ గూల్చె సెక్క-మొగిఁ గల్పాహిప్రభన్ రేగుచున్. 142

వ. ఇట్లు జంబుమాలింజంపి కపివరుండు తోరణస్తంభంబునంజేరి యుండెనంత
 నివ్వార్తం దెలిసి దనుజవల్లభుండుడ్డిపితకోశుండయి మంత్రిసుతసప్తకమ్మును
 రావించి పనుప నేతెంచి వారును దద్విభమ్మున న్నడిసిన నిని రావణుండు మండిన
 దుచు యూపాక్ష విరూపాక్ష దుగ్ధరప్రభు సభాసకర్ణులను సేనానాయకులంగ
 ని యిట్లనియె. 143

క. కోతుల లావుంగల జేతాలియ్యిలోకమందు ♦ నేనఁఱుఁగుదు గం
 జాతాప్తకుమారాదుల నాతతభుజశౌర్యవిక్రమా యతతనులన్. 144

—•—•—•— విరూపాక్షాది సేనాధిపతులదుఁచుట —•—•—•—

క. వారల రీతి నభః శ్చారంబిచ్చాన్వయాప ♦ సాహసశౌరో
 దారోత్సాహజవమ్ముల నారయఁగాఁ గలవె యివ ♦ నాటుదు చూడఁ. 145

గీ. నాకుఁ గీడొసరింప మనమ్మునందు
 దలఁచి ఘోరతపమొనర్పఁ దత్తపమ్ము
 వలన వృషుండు కల్పించిన భయదభూరి
 సత్త్వవిగ్రహాయత్త పిశాచమొక్క. 146

క. దనుజుల వనచరరూప మ్మున దుఁపన్న న్నుదానె మోసమొనర్చన్
 మునిసురగంధరా దులు పనిచిన కృత్తిమొ యెఱుంగవడ దాత్తుఁగనన్. 147

వ. అనిపలికి మఱియు నిక్కంబుగ నిందుండె మమ్ముంగెలువ నుపాయమైదంబు
 డగట్టక యిబ్బలు భూతమ్ముంగల్పించి యంపెంగాన మీరలరిగి వానదుండని
 యనాదరణంబుఁజేయక ప్రయత్నమూలమ్మునం బరిగొనుండనిన రథగజతుర
 గ సేనాసమన్వితులయి బలసి చని యత్తోరణస్తంభంబునందున్న కపింగని
 నల్లెలంకుల నస్త్రశస్త్రమ్ములం బొదివి రాసమయమ్మున దు రుండు. 148

క. సితసాయకములను సదా గతిపుత్రుం బొదువఁదాన ♦ ఖండితసత్త్వ
 తిమింటి కెగసి దిక్కు రితగర్జాధ్వనిని నార్చె ప్రీలజగమ్ముల్. 149

మధురామాయణము.

క. అతనితో నేగిన యి దైతేయందేరునోడఁ ధరఁబడఁదన్నఁ

తుల్ తొడ లురము శరలఁ బాతతగతి నుగ్గునూచఁ యైబడితెల్లఁ. 150

వ. అంత.

151

క. యూపాక్ష విరూపాక్షులు! కోవమ్మున మింటికెగయఁ గూఢోన్నతపా

హాపటిమస్థులిచెఁ ద! దూప్రమములగు వడకయండఁ దుత్తుమరులుగాఁ. 152

క. తదుపరి హతశేఖలపై! గదగొని కుప్పించిదాటిఁ కపివరుడడఁపఁ

జొదలిన నెత్తురు పేరుల! గుదెవడు శవపచ్చులెల్లఁ కోనలఁ దేలెన్. 153

వ. ఇట్లుగ్రంభయిన సైనంబంతయున్ మట్టాడి ప పగలింటిగాములరేనిం పో

లెఁ దోరణస్తంభంబుం జేరి యమ్మారుతి తేరిచూడరాక వెలుంగుచుండె నప్పు

డితైరంగంతయు హతశేఖలవలనఁ దెలిసి కలతంజెంది వలలాదనవ్రథుం డ

క్షకుమారు రావించిబనుప నతఁడు యథ్ధనన్నధుండయి వెడలివచ్చి. 154

—◆—అక్షకుమారుండు మడియుట◆—

వ. అసమపరాక్రమ శ్రమణుఁ నక్కపివీరు నెదిర్చిపేర్చి న

లైనల నిశాతబాణములఁ దెంపటియై చొనువంగఁ దానునై

రసమునఁ జూచిచూచి యొకఁ మాక్రతునఁ దచ్చరపక్షిగ్రసెంచి యా

కసమునకేగ రక్కసుఁ డఁఖండ జవమ్మున దాటి వానితోఁ. 155

155

వ. ఇట్లు మింటంజేరి.

156

మ. స్ఫుటబాహాపటిమన్ బృషత్కముల నాఁస్ఫోటించి , యస్తహూ

త్కటతన్తాగ్గణ ధూనువహ్ని నిచయాంతర్తగ్న సందీప్తుడై

వటుక్కృషారుణ మేఘమధ్యగత సఁప్తాశ్వండు సావానరుం

డటసెప్పెన్ విదళించె నమ్ములుకులంఁటం గేలునం బ్రాముచున్. 157

157

క. వెండియు నాత్మనీతఁడు బ్రవీణుఁడు కాడని యూరకున్న ను

ద్దండతరాగ్రహప్రబలఁ దర్పమునం గదియంగవచ్చెనా

చండపరాక్రమం బెటుంగఁ జక్కడతుం దృఢలీలనంచు దో

ర్దండపటుత్వసంపగ రఁధవృడఁచెన్ భువినశ్వముల్ వడఁ. 158

158

గ. తథమునుగైనడించి యారక్కసుండు

నూహటింపక యుగ్మిడై యురికి శాత

నుందర కాండము.

ఖడ్గకోదండపాణియై ♦ గగనవీధి

కెగసి మగుడ నక్క-పివీరుఁ ♦ డెదురునంత.

159

• ఖగ పరియరగంబుఁగదియుచందమ్మున నక్షునిఁగడకాళ్ల ♦ నణచిపట్టి
పుడమికిలంఘించి ♦ తొడలు గుండియతొక్కి నెత్తురుల్ గ్రక్కగాఁగి నెత్తివై
యెమ్ములువిరుగంగఁ ♦ జిమ్మియునంగ సంఘలువీడ నడిచియుఁ ♦ దొడవులూడ్చి
శిరము భుజమ్ములు ♦ కరములు కడకాళ్లు పొడిపొడిగాఁజేసి ♦ పొడిచి పొడిచి
చంపిత తేనెపైఁబడి ♦ చదిపిపుచ్చి

గరుడగంధర్వకిన్నరా ♦ ఖండలాది

సురలుమానులు వెఱగంది ♦ చూడవిజయ

మంది తోరణమున కేగి ♦ యతఁడుసలిచె.

160

వ. అంత నిత్తైరంగంతయు హత శేషులవలన విని వనుజవల్లభుండు వనమ్మున
నుమ్మలించి యెట్టకేలకుం దెలివి నెంది యింద్రజిత్తును రావించియున్న తెరల
గంతయుఁ దెల్పి నీవతిబలవరాక్రమణుండ నే నెఱుంగుదుంగాన నీవరుగుమనిన
యనుజుంగొని యుద్ధనన్నధుండై.

161

—♦— ఇంద్రజిత్తు హనుమంతుని నెదిరింపఁబోవుట. —♦—

శా. జానాదంబును నేమికారవము ది ♦ క్షంభుల్వగుల్పంజ తు
స్నేహోద్ధాత పరాగభూతతమము ♦ తస్మిజాస్త్రశస్త్రవ్రజా
నూనాంశు తిదీర్ప నింద్రజియగ ♦ ణ్యుం దోరణస్థుం గపిన్
జోనీకుండుడు పట్టుడంచు గదియం బోవానరుండుద్ధతిన్.

162

క. ఊరువడిబెనగిన నిర్వురు! నిరుపమబలయుక్తులమరు ♦ నేర్పునఁబోరన్
ధరకంపించెఁ బయోధుల్ | తెరలెన్ రవిమండలంబు ♦ దిరుగుడువడియెన్. 163

శ. తరువుల బాణముల్ జదిపి ♦ దాటులపోటుల నానిశాటి ని
ర్భరగతి నెంచఁదాఁగనలి ♦ బాణవరంపర మారుతాత్మజుం
దురటిలజేయ దూళిగతి ♦ దూధుచు దాడుచు మింటి కేగిక
స్తైరఁగించరించె వానరుఁడు ♦ భూరిగుణధ్వని నార్చివైత్యుఁడున్.

163

గీ. అన శరములు బని -య ♦ శనుచు నాత్మ

నెంచి బ్రహ్మస్త్రముం బయో ♦ గించునంతఁ

బట్టువడి చేప్తులందకి ♦ పవనసుతుఁడు

పుడమి గ్రక్కదలఁగ వడి ♦ బడియెవ్విలి.

164

మధురామాయణము.

1. అట్లు లుచునేలననిలాత్తుజుడు బడి యక్కటా యిదియేమొ యజహరాది
దేవపాలితుడ నాదిక్కొరుల్ చొరరాదటంచుఁ జింతిలికడకాత్తనెంచి
బ్రహ్మస్త్రమగుటచేఁ బట్టువడితి బ్రహ్మవరము దీరగఁగాక వశమె యెనక
ననియెఱింగియును బ్రహ్మస్త్రమంత్రము పఠించిన నదివిడివ్రావ సిగ్గుజెంది
యింద్రజిత్తువిచారింపె నెల్లరక్క

సుల్పారికె గోత్రియనిబట్టి చుట్టబెట్టి
మోక్షలంగట్ట రావణు మోల కేగు

తలఁపునం గట్టువడియుండెఁ దరుచుండు.

165

వ. అంత రక్కసులందఱు బెడకట్టులంగట్టి హనుమంతుంబట్టి తనులోఁదాము.

—◆— బహ్మస్త్రమునఁజిక్కి హనుమంతుండు రావణునిం
జూడ నేగుట —◆—

గీ. ఇదెదొరికె గోత్రియందఱు జదిపెఁబట్టి

యిప్పుడే మెఱుంగని యట్టు లీడిగిలును

బడియె బొడుపుడు బొడుపుడు విడువకుండు

దనుచు రావణు దరి డ్దు కొనుచుఁ జనిన.

167

గీ. అకట బ్రహ్మస్త్రముననైనడపజాల

నైతి నీకోరినని రావణాత్మజుండు

సిగ్గుజెందుచు దళకండుఁ చెంతఁజేర్చె

గపినిగొనితెచ్చి నిలిచె మొగంబువాంచి.

168

వ. అప్పుడచ్చటి రక్కసు లొక్కవ్వుడిఁ గ్రిక్కిరిసి యిక్కపియే యిందఱ రక్క
సుల నుక్కడించెనని వెక్కసపడువారు కొందఱును మెట్టిమలువితచి మూతిం
బొడనుంకించువారు కొందఱును నై పలుదెరంగుల డించుచున్న గపివరుం
డేమియు ననక యొదిగి కనులందేలవైచుచుండి కట్టెదుటం గనకరత్న ఖచి
తాంచిత కిరీటాద్యలంకార సంశోభితుండై వెలుంగు రావణుంగాంచి తచ్చో
భాభిరూప్యముల కాత్మంగడు నివ్వెరంబడుచు దుగ్గుణుండగుటం జెడియెగా
ని సుగుణవివేకుండయె నేని ముల్లోకములేలం గలవాడగుంగదాయని విచా
రించుచుండ రావణు ననుమతిఁ బ్రహస్తుండు.

169

క. నీవెవ్వడ విచ్చోటికి రావలసిన కార్యమేమి ప్రిణసమానం

జౌవన మేటికి విడిచితి ప్రివానర యెవరువుచ్చిలో తెల్పుమునాన్.

170

- క. హనుమన్నాముండ సుగ్రీ! వుని సచివుండ రాముబంట భూవుతిని
తను వెదుకవచ్చితిన్ వా! ర్థిని దాటితి లంకచొచ్చితిన్ ద్రిష్టరితిన్. 171
- వ. అని రావణుంజేరి తంగంటి నూరకపోదగదని విచారించి. 172
- క. నినుఁజూడ సుండుపనిఁ జే! నిన కాదని వనమునెల్లఁ జెండితినజుండి
చ్చిన వరవిముక్తిదొరికి! తిని బ్రహ్మస్త్రిమున కనుమఁతింపకయన్నన్. 173
- క. ననుముట్టవశంబే తో! డు నె విడెనయ్యస్త్రబలముఁ త్రొల్లంగట్టం
చెనుబలము కలిగియుండియె! చెనకకయిటులుంటి నెదిగిఁ చెప్పితినిజమున్. 174
- వ. అనిమాటియు దనుజాధమా దశరథరాజపుత్రుండగు రాముండు తండ్రియజ్ఞ
నెరప తాలక్ష్మణనయితుండై దండకారణంబుఁ బ్రవేశించి ఖరదూషణాది
రాక్షసుల నుగ్గుంజేసి పత్నింగోల్పోయి ఋశ మూకంబుంజేరి వాలిందుగ్రిం
చి సుగ్రీవునకుం గిష్కింధాపట్టముంగట్టి బలువీరులగు నానరుల సేనంగూర్చి న
కలదిక్కులకనిచె నందు నేసుకండ నిండుంజొచ్చి లంక నెల్ల తన్వేదకి యి
వ్వనమ్మనం గంటిఁ బరదారాపహరణంబు నరకమ్మనకు మూలమ్మని యెటుం
గును విట్టిపనిని నీబుద్ధికెట్టులు య నమ్మతించె నిటువినుము. 175

—●—●—హనుమంతుండు రావణునకు బుద్ధిచెప్పుట—●—●—

- క. పాదాగ్రనిహతిచేఁద్యద్బాహు గర్వంబణంచిన హరువిల్లుఁ ద్రొంచివైచె
వడివాలముననిన్నుఁ బట్టిబంధించిన వాలిని నెకకోలఁ గూలనేనె
కలననిన్వలగొన్నఁ పలితి నర్జును భంగవుచ్చిన పరశురాముని జయించె
ఖరశరమ్ముల దుత్తుఁమురుగా ఖరాదుల బదునాల్గువేపురఁ జదిపె నెకడ
యట్టివిలుకాని కపరాధఁ మాచరించి

బ్రహ్మరుద్రేంద్రులైననుఁ బ్రదుకగలరె

తన్నిశాతాశుగోదూభతఁ తతవిధూత

జాతవేధః ప్రతతిఁజిక్కిఁ చావకున్న-

176

- క. ఘనుండగు రాముసాయక శిఖిల్ మినుదారిని రావులాడుచున్
దనువులఁగూర్చరమ్ముల బదమ్ముల శీర్షములంగ నంధులా
ననములబృహమాంత్రము లఁగించుచు ప్రచ్ఛుచుఁ జించుచుంగడున్
దునియలు యుచు న్నెగడఁమూలగతిం జగముల్ చలింపవే.

177

క. ఆ సౌమిత్రి నెటుంగుదే యతని బాహుచంద్ర నుర్వల్లికా
భా సాజిహ్న గ పాతఘాత ములసఁపాఁబుండవై నిల్తువే
గాసింబొందక యెంతనీవనగ శ్రీకంఠాద మర్త్యాశికా
నేసాధంబట నిల్వ గర్వమున విక్లేలకో తుర్రెదా.

178

గీ. కరితురగ రథస్యందనఁ భరిత రాజ్య
మేర్చి నిన్ను నీకులము నీయిష్టబంధు
మిత్రపుత్ర కళత్ర సత్పిత్రసహిత
ముగ వధింపఁజాలుదు నేనఁ ముప్పినిహతి.

179

క. ఇనజునెదుట గాముఁడు రా వణుఁ బరిమారుతునటంచుఁ బల్కినప్రళినక
విసినిన్ను నంటకుంటిని మనుమంతవఱకు సుఖంబుఁ మఱికలదెవయి.

180

గీ. అజుఁడు నీకొసంగిన వరఁమమర యక్ష
రాక్షసాహిగరుడ కిన్నర వ్రజంబు
చే మడియకుండగాని వశించితు వినుము
మర్త కపులచేతనుగాదు మఱచితేమి.

181

క. మనుజుఁడు రాముండినజుఁడు వనచరుఁడీ యిర్నరసినివధియింతురునిన్
మనమున సందియమందఁ జనదిదే నేఁబోవునంతసమకూడుగదా.

182

చ. నిగళము నీపదంబులకుఁ నీగళపాశము కాళరాత్రినీ
నగరికి నీకులంబునకుఁ నాశకరంబగు మిత్తి త
కగునటే సంగ్రహింప వినయిస్తున రామునకిచ్చి తత్కృపం
దగఁగొని నేర్పునంబదుకుఁతా కరుణాకరుఁడౌటఁ బోఁజెడున్.

183

గీ. అట్లుకాదేని నిన్ను నీయఖిలరాజ
భోగములు బూడిదంగప్పి పుచ్చు ని
శాతబాణాగ్ని శిఖలు వశంబైనైవ
నాపురాంతకాద ఖిల సురాభిక్షేన.

184

—●—●—●హనుమంతుండు లంకనుగాల్పుట—●—●—

గీ. అనినఁ భోపాగ్ని రగులుచు నధమునాన
దుసి వధింపుడటంచు వాక్రవ్వ నల వి

షణ్డన నీవు కోపింప యక్ష

సాధుడో వరుణుడో నురాధిపతియో.

185

గీ. దూతయీతనివధియింపఁ దొడరగాన

ధర్మమన రావణుడువిని తరుచరునకు

వాలము ప్రియంబుగాన నవ్వాలమేర్పి

కలయలంక గ్రసిప్పియు బుచ్చవలయుననిన.

186

వ. ఇట్లు వి. షణువాక్యముల యకొని వధియింపక రావణుండు చెప్పినబొప్పున
నవ్వాలమ్ముఁ గాల్ప రక్కసులక్కందుంగవిసి.

187

క. వనచరువాలంబునఁ జూచిన కార్పాసంబుల న్యడిన్ నూనియనో
డను నానిపియనలంబిడి పెనుపొందన్తండనూది విడువంగనంత.

188

శా. ఘనశుష్కేంధన దీపితజ్వలననంకాశ ప్రదీప్తుండునై

హనుమంతుండు ప్రధూమితాగ్నివిఃఖాయత్తైక వాలంబుచే

కొని తేయులపైని నిప్పులొలయం గుప్పించి త్రిప్పంగరా

లినయన్నిప్పులు మంటమంటలయి గ్రాల్పంగోటలుం బేటలున్.

189

ఉ. కళ్ళలుగట్టి నల్గడల గట్టిగబట్టి పురంబుద్రెప్పన

క్కట్టులు ద్రొంచికొంచు జనఁగా నివి నాకననెంత మున్నునీ

పాణమెల్లగంటి నిశఁ బ్రాభవశోభలు జూడనైతిని

ప్పట్టునఁ జూతునంచు దినఁ బావన్నిదెతులు త్రిప్పుచోట్లకున్.

190

వ. అప్పుడు కొందఱు రాక్షసాంగనల నకజపాలికేతెంచి.

191

క. జనకజనీతో సంభాషణఁజేసిన క్రోధిఁ ద్రోకజ్వలనమునంగా

చ్చినగర్విద్రెప్పుచు నున్నారనవిని దుఃఖించి యిట్లుఁ ధ్యానింపెమదిన్.

192

క. పతిభక్తిఁ బాయకుండిన సతియేయేనై తినేని జ్వలనంబాఘా

పతివార్తందెచ్చిన మా రుతికి హితకారివగుచు బ్రోవవె కరుణన్.

193

క. అనివేడ ననలుడు ప్రదక్షిణజ్వలన లెగయమండి సీతాంశుండ

య్యను మారుతికట్టెటం గన్నియతఁడరుదఁదియిట్లుఁ గాఁదలచెనెదన్.

194

క. ఘనుడగు రామునికార్యం బునకు వచ్చినకతంబొఁభూమిసుతల్ల

ససమోయనిలు సహాయమొన ననుసేర్పక యుండెనగ్ని నయశశిరంబై.

195

వ. అని యుత్సాహమున విజృంభించి కట్టుంద్రెంచికొని.

196

ఉ. కోటలుపేటలొక్కటిగఁ గురింగిడిదాటుచు దాటుదాటులం
గాటపు నిప్పులంటియుఁ బొగల్ పురిగ్రమ్ముచు నాటకూటముల్
ఘోటక శాలలంగడులుఁ గోపురవీధులు నస్త్రశాలలున్
ఘోటలగడ్డ లొక్కమొగిఁ దొల్తనె మందెను మంటలెచ్చుచున్.

197

వ. మఱియు.

198

చ. సురవిభునాయు ధాభములఁ శోక సుమాయన పుల్లకాశవి
స్ఫురిత పిశంగ నన్నిభముఁ భూరి హిరణ్మయ రౌప తామ్రక
ర్భుర రుచిరంబులై పొగలుఁ బోవుచు మంటలు మింటనంటి దు
ర్భరగతిఁ గాలె నెల్ల గృహపజ్జులు చిత్రవిచిత్ర రీతులన్.

199

వ. అప్పుడు.

200

చ. దనుజనులాధి నాధుఁడునుఁ దైత్యులు నిల్వను నీడలేక భో
రున మొఱవెట్టుచున్ నడిచిఁ పోలును వెల్వడి పోవుచుండి మం
టను శలభంబులట్టుల నడంగిరి కొందఱు కొందఱుప్పొగల్
కనులనుఁ గ్రమ్మఁగోదెరవుఁ గన్బడమిం బడియుండి రొక్కెడన్.

201

క. చెట్టుల నెక్కెడి వారుం గట్టులఁ బుట్టులను బారఁ గడఁగెడి వారున్
దిట్టతఁజెడి గుండియలం గొట్టుకొనుచుఁ జచ్చువారుఁ గొదువయె చూడన్.

202

చ. సమయమువేచి యక్కపి నిశాచరులొక్కెడఁ దాకి యస్త్రశ
స్త్రములఁ గఠారులం బొడువఁ రాగని మండుచుఁ దోరణస్థదం
డముఁగొనిరేగి నల్గడలఁ దాయుచు మోచుచు వ్రక్కలింపుచున్
దుమురులు సేయుచు న్వలింకఁ దుర్భర లనతండు నెల్లెడన్.

203

వ. అప్పుడు సమస్త దేవ యక్ష గరుడ గంధర్వులాదిగాగల వారందఱు నివ్వెరం
బొగుల మారుతి సముద్రముంజేరి తనవాలం బాట్చుచుండె నంత.

204

గీ. సరమచని తతోవనేఁచరుఁడు లంకఁ

గాల్చి దైతు లద్రొంచి సుఖంబుగాన

తండలజడిసెందకయుండెఁ దన్వియనిన

తతద్వార్తవిని సంతసించుచుండె.

205

వ. అప్పుడిట్టు లక్కపివరుం డక్కజంబుగ క్కులు పిక్కటిల్ల సెక్కువ్వుడి
సెక్కుండుకుక్కుమిగుల పురంబేర్చియార్చి పేర్చి తమ్ముంగనియు రక్కసులను

క్కడంచి కొంతవడికి శాంతింజెంది యక్కటాకోవత్తువనొవక భూవుని నతి
యందు తావుంగురియుంపక పురంబంతయుం జిచ్చునంగార్పితి నహహ స్వా
మిద్రోహుండనైతి జనకపుత్రి యేమయ్యె సుక్కయని దెందంబునం గుండ
చుండు నమయన్తున.

206

హనుమంతుండు లంకాదహనానంతరమున నీతం దర్శించుట.

గీ. ఘనుని హనుమంతు మించువీరుని నెలుంగ

మనల మవనిజనంటకఁ పెనఁగి లంక

గార్చి దైత్యులద్రుంచె సుక్కడె యటంచు

బొగడు కిన్నరాదుల వాకఁ ములను వినియ.

207

క. చని తనుకన్నెని వం! దనములఁ గేల్లోడ్చినిలువఁ ధరనీసుత

తినిగాంచి పావనీసుఖ! ముననున్నాడవెయటంచుఁ మోదించికడుక.

208

క. గరుడుండనిలుఁడు నీపుకొ! శరనిధిదాటంగ బాలుఁ సాహసశక్తు

బరగెడివారనిమిషరపు! పురమేర్పన్నీకుఁదక్కఁ బోలగొరులకుకొ.

209

క. దనుజులమాయలఁ జిక్కక! కనువిచ్చి మెలంగు నీయఁఖండస్థైర్య

మున కాత్మవెఱుగు సుందితి! ఘనురాముం దెత్తువెపుడొఁ కడగండ్లుడుగన్.

క. నీపున్నంతకు సుఖనై! యీవితమున నుంటినిప్పుఁ డివేఁగినచో

నేవలన నుందునోగద! యోవాయుతనూజయనినఁ నుప్పొంగుదుఁ దాన్.

211

శా. తల్లియోరుచు మంబుధింగడిచి నేఁధన్యుణ్ నృపుండేరఁదా

వల్లుల్ దాత్రములంబలెన్ దశముఖున్ వ్రచ్చుస్సరాశౌ ఘము

దొల్లంజేసియు నిన్నయోధ్యకును గోఁకొంచుం జనుకొ బొందెనా

తల్లక్ష్మీవిభవంబు నాజ్ఞయిడుమాఁ దైర్యంబుగా నుండుమా.

212

వ. చనియెదనంచుఁ దత్పదకఁ జంబులపైఁబడి సాగ్రమొక్కి వీ

దొగ్గని జడధిందరించె నిలఁకుంజరణమ్ములు నూని మింటికి

ఘనజవశక్తితోనెగసిఁ కాశ సేగ్రక్కదలంగ నాదిశే

మని పడగల్వారంగ గ్రదాఁసూర గతుల్ చలియింప దిగ్గునన్.

213

క. తనువగోడ్ధతి నాకన! మునబెన్నాడుపు వడుపునఁ బొడమిననులిపున్

విని కవులదె వచ్చెంబా!వనియని తరుగిరులనెక్కిఁ పైపైఁజూడన్.

214

వ. అప్పుడు.

215

హనుమంతుండు లంకం దాటివచ్చి రామ

చందునిం రి సీతవార్త చెప్పుట

ఉ. వచ్చిన యాంజనేయుఁగనిఁ వానరులందఱు కౌఁగిలింపుమన్
మెచ్చుచు నుబ్బియాడుచునుఁ మేలొనగూడెను నీకతస్తునన్
వచ్చెను నూకుఁబ్రాణములుఁ వారిధి దాటను మాతరంబె నీ
నచ్చరితంబునిల్పితివిఁ జానకిఁ గన్గెని వచ్చి ధాత్రిలోన్.

216

బ. అనవిని యుబ్బి కంటి జనకాత్మజదాటితి వాధిలంక చి
చ్చునదరికొల్పికొల్పితి నశోకవనమును కొల్లఁజెట్టితిన్
దనుజులబిట్టడంచితనిఁ దార్కొని రావణు బుద్ధిచెప్పితిన్
వనజభవాన్త్రబంధన మవారితలీలఁ ద్యజించినిల్చితిన్.

217

వ. అని నవిస్తరముగఁ దద్యతాంతంబంతయు నెఱింగింప నంగద జాంబవత్ప్ర
ముఖు లానందంబుంబొంది యింక నిందు నిలువందగదా రామలక్ష్మణ సుగ్రీ
వుల పొలికేతెందుటయ తగునని యెంచి కెప్పున నార్పుచుఁ జేర్చుచు గంతు
లేయుచు నిక్కుచుఁ జొక్కుచు సుగ్రీవుని మధువనముంజేరి.

218

గీ. పొట్టలన్నిండఁ ఫలమూలఁ ములను మెనవి తేనియలుగ్రోలి వనమెల్లఁదిరిగి తిరిగి
తరుగిరుల నెక్కి దారుచుఁ విరిగిబడుచు రామలక్ష్మణేనజులకుఁ రంటకేగి.

219

క. కవులపురస్సరముగనా నృపతింగనిమొక్కి యాంజనేయుఁడుగంటిన్
విపులాత్మజ సీతకా మీ కృపఁగోరుచు లంకలోఁ జరించెడు సుఖయై.

220

వ. అనిమఱియు.

221

గీ. గాలి సెరిగిన తీవియఁ లవ్రాలి పంకదిగ్ధ మృణాళంబుఁ పగిది డస్సి
రక్క-నస్త్రీలనమమనుఁ జిక్కియుండె రామరామయటందు మీరాకగోరి.

2

క. ఉపవానముల డయ్యుచుఁ దపములఁ గాలంబుఁ బుచ్చుఁ దగుభూశయం
డపియింనుచుండు నెప్పుడు వ్యవహృతసద్ధైర్యయగుచు నలవడువ్యథచేన్.

క. మరువదు మఱి మీనామ నృరణము మీయంగరంబు మక్కువఁగొని మ
ర్చరదుఃఖంబందియు మీ కిరవగుదలమానికంబు నిచ్చెంగొనుండే.

వ. అనితలమానికం బొనఁగఁనందినృపాలుఁడు లక్ష్మణుండు న
క్కున నిడికొంచుదాన నెనఁ గూడిన దుఃఖమునైపలేక యే
డ్చిన నినజాదిముఖ్యులొగిఁ జేసినబోధన రడిల్లి యి
ట్లనియెను రాముఁడా హనుమఁ నచ్చటికిసైనిపొమ్ము నన్నునాన్.

క. జడనిధిఁగట్టియు లంకఁ | దడములతోఁజేరి కూర్చుండి ధనుజాధిపునిన్
గడతేర్చి సీతఁగైకొనిఁ బడసెదవు సమస్తరాజ్యఁ పదపులుభూపా. 226

క. అనిపల్కివార్ధిదాటిన | తనసాహసార్థ ర్యములను తగుసీతఁగనుం
గొను వృత్తాంతంబుండె | ల్పిన రఘురాముండు ప్రేమఁ వినియెద నలరెన్. 227

క. పాయనితమి దీనినిఁబా | రాయణముం జేయఁ గర్త రాహిత్యము ను
శ్రీయుతజీవనము యశ | శ్రేయములు ద్రిపాద్విభూతిఁ సిద్ధించుమహిన్. 228

క. శత్రుభయంబబ్బదు న | న్నిత్రులు సమకూడుదు రవఁ మృతు పు లడగున్
గోత్రఖ్యాతులు బ్రబలు బ | విత్రత చేకూరుదీనిఁ వినినన్ జదువన్. 229

గీ. దివ్యోఽంశమైనఁ దేజఁ మెక్కువయగు | తీరుగాను దీనిఁ సారమఖిల
దురిత తిమిరమడఁపఁ దొరకొనుటబ్రమే | గౌరవంబుదివిటిఁ కనునె మహిని,

క. శ్రీరాముం డిలువేలుపు | గా రక్షించున్ సమస్తఁ కామ్యములిడిత
చ్చారిత్రామృతమానీ | సారగ్రంథము పఠించుఁ నదృక్తులకున్. 231

క. ఆచంద్రతారకముగాఁ | బ్రాచీనగ్రంథసరణిఁ బాలింపుమనా
యీచిన్నికావ కన ద | యాచక్షుః ప్రభవ శ్రీహఁయగ్రీవహరీ. 232

క. అనవదు నిద్వామూ | ర్తిని శరదిందువమా శరీరుంబరేళున్
వనజాతాస్తరణస్థున్ | ఘనకరఖిన్యస్తపుస్తకప్రవిభాసున్. 233

పంచచామరము. సురేశపూజితాంఘ్రిపద్మఁ శోభదాశ్రితద్విరే
ఫరాజిసుందరావరా కృపాకరా చరాచర
రోదరాగిర్నిద్ర జిత్సు వరా పరాత్పరా
నిరీశ్వరాదురంతపాపఁ నీరజౌఘకుంజరా. 234

గద్యంబు ఇది శ్రీమద్ధ్యగ్రీవ పదారవింద మరంద నిష్యంబేందిందిరా మందా
నందాయ మానమానస శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర భారద్వాజగోత్ర పవిత్ర బహు
రావంశ పయఃపారావార పూర్ణ సుధాకర వేంకటదాశరథిపాత్ర రాధాకృ
యపుత్ర విరచిత కుమారవిజయ గంగాపరిణయ వదనూప మైరావణచరిత్రాది
ప్రబలిధజాల సరసనన్దుణాలవ్వాల స నవిధేయ లక్ష్మీనరసయ నామధేయ ప్ర తం
జైన మధురామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు సర్వంబును సుందర కాండము.

సర్వ పూర్ణము.

